

Historia

Nykyinen Tšekki koostuu useammasta eri historiallisesta alueesta, eli Böömistä, Määristä ja Sleesian eteläosasta. Tšekkien ruhtinaiden dynastia alkaa historian hämäristä, mutta Böömin kuninkaan arvonimen saivat ensimmäisinä Vratislav II (1085) ja Vladislav II (1158), perinnöllinen arvonimestä tuli Ottokar I Přemyslista (1198) alkaen. Ottokar II Přemyslin (kuningas 1253–1278) aikana valtakunta oli laaja, ja käsitti muun muassa myös nykyiseen Itävaltaan kuuluvista maakunnista suuren osan. 1200-luvulla alueelle alkoi muuttaa saksalaisia ja mongolit hyökkäsivät sinne 1241. Vuonna 1346 kuninkuuden peri Kaarle, josta sittemmin järjestysnumerolla IV tuli myös keisari. Hän perusti Keski-Euroopan ensimmäisen yliopiston Prahaan.

Jan Hus oli ensimmäisiä uskonpuhdistajia ja myöhemmin hänet poltettiin roviolla. Kun paavi julisti ristiretken harhaoppisuutta vastaan, hussiiitit nousivat kapinaan hussiittisodissa. Böömissä vahvistetaan uskonnonvapaus 1436, mutta vain lyhyeksi aikaa.

Böömistä tuli vuonna 1527 lopullisesti Habsburg-suvun maita. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Itävallan Böömin kuningaskunnasta ja Unkarin slovakialaisista ja muista alueista muodostetaan uusi Tšekkoslovakian valtio, jonka pääkaupungiksi tuli Praha.

Ennen toista maailmansotaa Saksa sai Tšekkoslovakialta saksalaisten asuttamat niin sanotut sudeettialueet. Pian tämän jälkeen Saksa miehitti jäljelle jääneen Tšekkoslovakian ja muodosti tšekkien asuinalueesta Böömin-Määrin valtakunnanprotektoraatin, joka oli Saksan hallinnon alainen.

Sodan jälkeen Neuvostoliitto teki maasta kommunistisen satelliittivaltion. Tšekkoslovakiassa oli kansannousu keväällä 1968 (*Prahan kevät*), jonka Neuvostoliitto rusensi.

1. tammikuuta 1993 Tšekkoslovakia jakautui rauhanomaisesti Tšekkiin ja Slovakiaan. Tšekki on yksi niistä kymmenestä valtiosta, jotka liittyivät Euroopan unioniin 1. toukokuuta 2004.

esihistoria	prehistorie	talonpojat	rolníci
kivikausi	doba kamenná	alamainen	poddaný
pronssikausi	d. bronzová	maaorja	nevolník
rautakausi	d. železná	orja	otrok
keskiaika	středověk		
menneisyys / mennyt aika	minulost	arvonimi	titul
		perinnöllinen	dědičný
keräily	sběr	ruhtinas	kníže
metsästy	lov	kreivi	hrabě
kalastus	rybolov		
maanviljely	zemědělství	kaupunkivaltio	městský stát
karjatalous	rolnictví	kuningaskunta	království
vaihtokauppa	směnný obchod	keisarikunta	císařství
käsitéollisuus	ruční výroba	siirtomaa	kolonie
katovuosi	neúrodný rok		
nälänhätä	hladomor	ristiretki	křížová výprava
kulkutauti	epidemie	kansainvaellus	stěhování národů
mustasurma	černá smrt	uudisasukas	kolonista
rutto	mor	siirtolainen	emigrant
heimosota	kmenová válka		
sisällissota	občanská v.	ajanlasku	letopočet
vapaussota	osvobozovací v.	ruuti	střelný prach
talvisota	zimní v.	kirjapaino	knihtisk
jatkosota	pokračovací v	höyrykone	parní stroj
maailmansota	světová v.	karkauspäivä	přechodný rok
harhaoppisuus	hereze		
uskonpuhdistus	reformace	rusentaa	rozdrtit
		liittyä	připojit se
sääty	stav	miehittää	obsadit
aatelisto	aristokracie	hyökätä	zaútočit, napadnout
papisto	duhovenstvo		
porvaristo	měšťanstvo		